

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4881	09 oktober 1991

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 74/91)
75

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4881 , d.d. 09 oktober 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
75/91

(Afgesloten 091100 OKT 1991)

Kroatië

De situatie in Kroatië wordt sinds gisteren gekenmerkt door een opvallende afname van de gevechten. Dit hangt samen met intensieve onderhandelingen die gevoerd zijn tussen Kroatische autoriteiten en de bevelhebber van de in Kroatië aanwezige eenheden van de federale strijdkrachten (JNA) over een nieuw staakt-het-vuren. Deze besprekingen vonden plaats onder toezicht van de EG-waarnemersmissie in Kroatië. Beide partijen stemden in beginsel in met een wapenstilstand, maar er bleef lange tijd grote onenigheid bestaan over de voorwaarden voor terugtrekking van de JNA-troepen uit Kroatië en het opheffen van het beleg van de JNA-installaties in Kroatië door de Kroatische (para-)militaire organisaties. De Kroaten eisten de terugtrekking van de JNA uit heel Kroatië, met achterlating van de (zware) wapens en andere uitrusting. De JNA-functionarissen verklaarden zich bereid tot een terugtrekking uit grote delen van Kroatië. Zij stonden er echter op dat de betreffende troepen in het bezit zouden blijven van hun wapens. Bovendien wensten zij de gebieden in Kroatië die door de Serviërs worden opgeëist, niet te verlaten.

De onderhandelingen werden gekenmerkt door wederzijdse dreigementen de vijandelijkheden te hervatten. Ook het pro-Servische romppresidium, in haar eigen visie de opperbevelhebber van de JNA, dreigde met een hervatting van het JNA-offensief tegen Kroatië als er geen akkoord over een wapenstilstand zou worden bereikt. De onderhandelingen hebben echter een akkoord opgeleverd dat niet alleen voorziet in een onmiddellijk staakt-het-vuren, maar ook in de opheffing van de blokkades van de JNA-installaties in Dalmatië door de Kroaten en van de Kroatische havensteden door de federale marine. Ook het beleg van de kazerne in Zagreb zal worden opgeheven. Er is besloten tot een aftocht van de JNA -met medeneming van de wapens- uit Zagreb. De bepaling met betrekking tot Dalmatië is echter onduidelijk. Weliswaar heeft de JNA het recht zich uit dit gebied terug te trekken (eveneens in bezit van haar materieel), maar er is geen sprake van een verplichting daartoe. Wel is besloten dat in de komende dagen "op energieke wijze verdere stappen zullen worden genomen ter consolidering van het staakt-het-vuren".

Met betrekking tot andere gebieden is slechts overeengekomen dat met wederzijdse instemming onmiddellijk hulp zal worden verleend aan de burgerbevolking van Vukovar en Vinkovci, de Kroatische bolwerken in Slavonië die al wekenlang door de JNA en Servische strijdgroepen worden belegerd. Met name de in het akkoord genoemde "nadere stappen" lijken de mogelijkheid van de aftocht van de JNA uit andere Kroatische gebieden open te laten.

Hoewel nog dient te worden afgewacht hoe de betreffende bepalingen in de praktijk zullen worden uitgevoerd, betekenen zij, zeker indien het leger inderdaad heel Dalmatië zou ontruimen, in beginsel een belangrijke concessie van de JNA. Met deze aftocht zou steun van de JNA aan de Krajina, de Servische enclave in dit gebied die aansluiting zoekt bij Servië, praktisch onmogelijk worden. In dit verband is vermeldenswaard dat recent uit Servische politieke

kringen kritiek is geuit op de top van de JNA, die in het conflict met Kroatië een te gematigde opstelling zou innemen. Het jongste akkoord lijkt de vrees van de meer extreme nationalististen, dat de JNA een akkoord zou kunnen sluiten met Kroatië dat niet volledig recht doet aan de Servische aspiraties, te bevestigen. Het federaal presidium zal zich echter naar verwachting om politieke redenen vooralsnog niet tegen het betreffende akkoord keren, temeer daar het feitelijk geen enkel machtsmiddel bezit om de houding van de JNA te beïnvloeden.

Hoewel het akkoord een basis kan vormen voor nieuw overleg over een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Kroatië, kan de uitvoering van de (bestands)overeenkomst nog aanzienlijke problemen opleveren. Zo hebben met name extreem-nationalistische Kroatische politici grote bezwaren geuit tegen het opheffen van het beleg van de kazernes. Ook de -nog niet besliste- kwestie van de voortgezette aanwezigheid van de JNA in andere "Servische" gebieden van Kroatië kan onenigheid blijven veroorzaken. Tenslotte moet nogmaals worden benadrukt, dat de autonome strijdgroepen aan zowel Servische als Kroatische zijde geen partij zijn bij deze overeenkomst en in staat zijn nieuw geweld uit te lokken als zij dit in hun belang achten. Aangenomen mag worden dat een bestand met Kroatië ook binnen de JNA weerstanden oproept. Een heropleving van de gevechten in Kroatië blijft derhalve tot de serieuze mogelijkheden behoren.

Bij dit alles is tevens van belang dat het Kroatische (evenals overigens het Sloveense) parlement gisteren heeft besloten tot "beëindiging van alle politieke en juridische banden met wat vroeger Joegoslavië was". In dit kader werd onder meer de JNA als bezettingsleger aangemerkt en werd de onmiddellijke en volledige terugtrekking uit Kroatië geëist. Anderzijds verklaarde Kroatië zich ook bereid de internationale verdragen op het gebied van de mensenrechten te ondertekenen en minderhedenkwesties voor te leggen aan internationale arbitrage.

De Kroatische voorzitter van het federale presidium, Mesic, heeft gepleit voor de instelling van bufferzones tussen Servië enerzijds en Kroatië en Bosnië-Herzegovina anderzijds. In deze gebieden zouden dan internationale (VN?-)troepen moeten toezien op grensschendingen. Dit pleidooi past ook in het streven van de Kroatische leiding, waarmee Mesic in nauw contact staat, om het conflict in Kroatië te internationaliseren. Het is echter vooralsnog onwaarschijnlijk dat de VN bereid zou zijn een dergelijke taak op zich te nemen, zolang de partijen in Joegoslavië geen overeenstemming hebben bereikt over een duurzame politieke regeling van de tegenstellingen. Zoals reeds eerder gerapporteerd verzetten de JNA en de politieke leiding van Servië zich tegen een groot-schalige buitenlandse militaire presentie in Joegoslavië.

Slovenië

Federaal minister van Defensie Kadujevic heeft zich in een brief aan minister Van den Broek gekeerd tegen de gisteren gerapporteerde eisen van de Sloveense regering dat de JNA voor 18 oktober uit Slovenië moet zijn teruggetrokken, met achterlating van het (zware) materieel. Met verwijzing naar de bekendmaking van de Sloveense president Kucan dat Slovenië wapens aan Kroatië verkoopt, sprak Kadujevic de vrees uit dat Slovenië ook dit materieel aan Kroatië zou leveren voor gebruik tegen de JNA. Derhalve verzocht Kadujevic Van den Broek als voorzitter van de EG nogmaals bij Italië aan te dringen op toestemming voor vervoer van de wapens via Italië. Ook gaf hij in overweging de betreffende wapens na vervoer op te slaan onder toezicht van de EG-waarnemers in de Montenegrose haven Bar. Deze opstelling van Kadujevic is opmerkelijk. Met deze brief lijkt hij een nieuwe, door de Sloveense leiding gevreesde, JNA-interventie in Slovenië (na een eventuele nederlaag van Kroatië) uit te sluiten. Zijn

voorstel betekent ook dat de wapens, na terugtrekking uit Slovenië, niet zouden kunnen worden ingezet tegen Kroatië. Daarnaast bevestigt hij het vertrouwen van de JNA-top in de EG-missie, hetgeen er overigens ook op duidt dat de JNA-leiding nog steeds mogelijkheden ziet voor een politieke oplossing voor de problemen in het land.

Internationale vredesinspanningen

Het bereikte akkoord tussen de belangrijkste strijdende partijen in Kroatië kan positieve gevolgen hebben voor de EG-vredesconferentie over Joegoslavië. In dit kader heeft de EG laten weten dat de besluitvorming over sancties tegen (een van) de strijdende partijen, waarmee afgelopen weekeinde werd bedreigd als de vijandelijkheden niet zouden worden gestaakt, voorlopig is opgeschort. Tevens stelde minister Van den Broek -in tegenstelling tot eerdere berichten dat pas over twee weken een nieuwe plenaire zitting van de conferentie was voorzien- uiterlijk morgen een nieuwe bijeenkomst in Den Haag van conferentievoorzitter Carrington met de presidenten van Servië en Kroatië, Milosevic en Tudjman, alsmede Kadijevic in het vooruitzicht.

Overigens is gemeld dat Carrington op korte termijn een bezoek zal brengen aan de Secretaris-Generaal van de VN, om de activiteiten van de conferentie met hem te coördineren. Enkele weken geleden had de conferentieleiding de VN reeds verzocht een speciale bemiddelaar te benoemen voor de problematiek in Joegoslavië. Gisteren is bekend gemaakt dat hiertoe is benoemd de voormalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Vance.

Uit de drie werkgroepen die in het kader van de conferentie actief zijn, komen gematigd positieve berichten. Zo werd gisteren bekend gemaakt dat in de werkgroep die zich bezig houdt met de toekomstige economische relaties tussen de deelstaten, in beginsel alle deelnemers zich hebben uitgesproken voor de voortzetting van enige vorm van economische samenwerking. Hoewel deze gedachte nog nader uitgewerkt dient te worden, lijken alle deelstaten in te stemmen met het creëren van een vrijhandelszone in de regio.

De werkgroep die zich met minderhedenkwesties bezig houdt, heeft gisteren een poging gedaan een dialoog te starten met vertegenwoordigers van de Serviërs in Kroatië. De enigen die verschenen waren echter twee Kroatische ministers van Servische afkomst, die vanzelfsprekend het officiële Kroatische standpunt verwoordden. Vertegenwoordigers van de Servische gebieden die zich onafhankelijk hebben verklaard van Kroatië ontbraken, naar verluidt omdat zij zich als deel van het Servische volk beschouwen en derhalve geen minderheid vormen.

Gisteren hebben ook leden van de Albanese minderheid in Servië (zoals bekend vooral geconcentreerd in de provincie Kosovo) toegang tot de commissie geëist. Naar verluidt zullen zij vandaag gehoord worden. Vermoedelijk zullen zij pleiten voor autonomie van Kosovo, een pleidooi dat zonder twijfel verworpen zal worden door de Servische autoriteiten.

Conclusie/vooruitzicht

Gisteren is tussen de belangrijkste strijdende partijen in Kroatië een wapenstilstandsakkoord gesloten, dat nieuwe ruimte lijkt te bieden voor onderhandelingen over een politieke oplossing voor de conflicten in deze republiek. Er blijven echter nog belangrijke onzekerheden en meningsverschillen bestaan, zodat nog steeds rekening moet worden gehouden met een heropleving van de vijandelijkheden.